

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра прикладної психології та логопедії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ДО ВИКОНАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ А6 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ)**

Галузь знань: **А Освіта**
Спеціальність: **А6 Спеціальна освіта**
Спеціалізація: **А6.01 Логопедія**
Освітньо-професійна програма: **Логопедія. Спеціальна психологія**
Освітній ступінь: **бакалавр**
форма навчання: **денна, заочна**

Методичні рекомендації до виконання, оформлення та захисту курсових робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта складені на основі «Положення про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті», «Положення про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті»

Освітньої програми «Логопедія. Спеціальна психологія»

Розробники: канд. пед. наук, доцент кафедри прикладної психології та логопедії Ганна ЛОПАТІНА, канд. психол. наук, доцент кафедри прикладної психології та логопедії Наталя ЦИБУЛЯК.

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри прикладної психології та логопедії від “27” серпня 2025 року (протокол № 1)

Завідувач кафедри прикладної психології та логопедії

Олена СТАРИНСЬКА

Гарант освітньої програми

Ганна ЛОПАТІНА

© БДПУ, 2025 рік
© Г.О. Лопатіна, 2025 рік
© Н.Ю. Цибуляк, 2025 рік

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	4
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ	
2.1. Вибір теми для дослідження	6
2.2. Визначення методологічного апарату дослідження	8
2.3. Визначення мети дослідження	8
2.4. Постановка гіпотези дослідження	9
2.5. Формулювання завдань дослідження	10
3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	
3.1. Титульний аркуш	12
3.2. Зміст	12
3.3. Вступ	13
3.4. Основна частина	14
3.4.1. Теоретична частина	14
3.4.2. Експериментально-практична частина	18
3.5. Висновки і рекомендації	25
3.6. Список використаних джерел	25
3.7. Додатки	26
4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	28
5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	29
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	30
7. ДОДАТКИ	
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки	33
Додаток Б. Зразок оформлення змісту курсової роботи	34
Додаток В. Орієнтовна тематика курсових робіт з ОК «Психолого-35 педагогічна діагностика в спеціальній освіті»	
Додаток Г. Орієнтовна тематика курсових робіт з ОК «Логопедія»	41
Додаток Д. Орієнтовна тематика курсових робіт з ОК «Методики роботи з особами з ООП із різними категоріями освітніх труднощів»	45
8. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ	52

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є важливим етапом у освітньому процесі здобувачів вищої освіти, оскільки вона допомагає закріпити, поглибити та узагальнити знання з психологічних і педагогічних дисциплін.

Робота має бути не просто реферативним матеріалом, а повноцінним дослідженням з використанням емпіричних даних та аналізу літературних джерел.

Основною метою є застосування теоретичних знань у практичних задачах, розвиток критичного мислення, привчання до самостійної роботи з науковою літературою та формування професійної свідомості.

Здобувачі вищої освіти мають вивчити методику проведення психолого-педагогічних досліджень, розвивати навички аналізу та систематизації інформації.

Поетапне виконання курсової роботи допоможе здобувачам вищої освіти систематизувати свою роботу, правильно розподілити час на виконання кожного з етапу і гарантують повноцінне вивчення обраної проблеми. Ці етапи виконання курсової роботи демонструють послідовний процес розробки дослідницького завдання від його початкової ідеї до фінального захисту. Кожен етап має своє значення та спрямований на певні аспекти дослідження:

1. Вибір теми і її обґрунтування: це початковий етап, який вимагає від здобувача вищої освіти критичного підходу до вибору проблеми, яка буде актуальною та значущою для спеціальності.

2. Добір літератури: здобувач вищої освіти повинен вивчити наукові роботи, що стосуються обраної теми, щоб зрозуміти поточний стан проблеми та визначити можливі напрямки для власного дослідження.

3. Розробка методики дослідження: визначення конкретних методів, за допомогою яких буде здійснюватися дослідження, є ключовим для успіху роботи.

4. Проведення дослідно-експериментальної роботи: збір даних та їх первинна обробка. Цей етап дозволяє перевірити гіпотезу дослідження на практиці.

5. Аналіз результатів: на цьому етапі здобувач вищої освіти повинен оцінити отримані дані, порівняти їх із теоретичними прогнозами та сформулювати висновки.

6. Написання та оформлення роботи: оформлення роботи відповідно до стандартів і правил академічного письма.

7. Захист роботи: підготовка презентації свого дослідження, виступ перед комісією, відповіді на питання та обговорення результатів.

Формальні вимоги до написання курсових робіт

Характеристика роботи	Курсова робота
Обсяг роботи	30-40 сторінок друкованого тексту
Кількість літературних джерел	Не менше ніж 20 джерел разом із іноземними
Статус керівника	Усі науково-педагогічні працівники кафедри
Процедура захисту	Перед комісією кафедри виступ з презентацією

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Вибір теми для дослідження

Вибір теми дослідження є кроком номер один і відіграє ключову роль у підготовці вашої курсової роботи.

Коли ви обираєте тему для дослідження, особливо у сфері психолого-педагогічних наук, важливо розуміти і вміти аргументувати, чому саме ця тема є актуальною і важливою. Це допоможе вам зосередитись на найбільш істотних аспектах проблеми і спрямувати ваші зусилля на пошук відповідей на найважливіші питання. Розглянемо кожен етап обґрунтування:

1. Сутність проблеми: на цьому етапі потрібно чітко визначити, в чому полягає суть обраної проблеми. Що саме вас турбує? Яке конкретне питання чи проблему ви хочете вирішити? Приклад: «Сучасні діти все більше часу проводять за екранами гаджетів, що може впливати на їхній психічний стан та процес виховання».

2. Соціальний запит: тут слід вказати, яке суспільне значення має ваше дослідження. Чому суспільству важливо знати відповіді на ваші питання? Приклад: «Батьки, вчителі та психологи шукають способи оптимізації використання гаджетів серед дітей».

3. Запит та потреби практики: як ваше дослідження може бути застосоване на практиці? Чому спеціальним педагогам або психологам важливо знати про ваші результати? Приклад: «На основі результатів дослідження можна розробити рекомендації для закладів освіти щодо інтеграції гаджетів у освітній процес».

4. Розробленість проблеми у психолого-педагогічній науці: які аспекти проблеми вже досліджені, а які ще чекають на своє розкриття? Що нового ви можете додати до існуючого знання? Приклад: «Хоча існує безліч досліджень про вплив гаджетів на дітей, мало які з них фокусуються на їхньому використанні як навчального інструменту».

5. Ідея дослідження та вихід на формулювання мети: з урахуванням попередніх пунктів, чітко сформулюйте основну мету вашого дослідження.

Приклад:

Мета дослідження – вивчити можливості використання гаджетів як ефективних навчальних інструментів, з'ясувавши їхні позитивний та негативний вплив на розвиток та навчання дітей молодшого шкільного віку.

Орієнтовно досліджуючи цю проблему, Ви відправляєтеся у захоплююче занурення у пошук відповідей на дослідницькі запитання. Ось орієнтовні етапи, який стануть важливими для критичного, різнобічного та відповідального вирішення дослідницького завдання:

Етап 1. Аналіз літератури (Що вже відомо?):

- Огляд існуючих досліджень та публікацій про вплив гаджетів на навчання та розвиток дітей молодшого шкільного віку.
- Вивчення різних підходів до використання гаджетів в освітньому процесі як навчального інструменту.

- Аналіз позитивних аспектів використання гаджетів як навчального інструменту (інтерактивність, доступ до різноманітного навчального матеріалу).
- Виявлення можливих негативних наслідків (вплив на зорове та психоемоційне здоров'я, збільшення часу, проведеного перед екраном).

Етап 2. Опитування педагогів та батьків і спостереження за дітьми (Як на практиці?)

- Розробка анкет для педагогів та батьків з питань використання гаджетів дітьми вдома та в школі для збору даних щодо думок, досвіду та сприйняття гаджетів як навчального інструменту.
- Проведення спостережень за дітьми під час використання гаджетів під час навчання та відпочинку, виявлення їхньої активності, взаємодії з навчальним контентом та реакцій на використання гаджетів.

Етап 3. Аналіз отриманих даних (Про що говорять отримані дані?)

- Обробка результатів анкетування педагогів та батьків.
- Аналіз результатів спостережень за дітьми щодо їхньої поведінки під час використання гаджетів.

Етап 4. Розробка рекомендацій (Як можна покращити ситуацію?)

- Вивчення можливих підходів до ефективного та збалансованого використання гаджетів у навчанні дітей.
- Розробка порад для педагогів та батьків щодо обмеження часу перед екраном та вибору якісного навчального контенту.

Етап 5. Формулювання висновків

Науковий керівник: кожен здобувач вищої освіти отримує наукового керівника, який допоможе направляти дослідження. Визначення та узгодження теми відбувається вже на початку навчального року. При цьому враховуються інтереси студента та наукова компетентність викладача.

Академічні права та свободи: здобувач вищої освіти має право на корекцію теми курсової роботи. Однак такі зміни можуть бути внесені лише за ініціативи здобувача вищої освіти та зі згоди наукового керівника. При цьому слід дотримуватися принципів академічної свободи, які визначені в численних міжнародних деклараціях і конвенціях, зокрема в Лімській декларації «Про академічну свободу і автономію вищих навчальних закладів» (Ліма, 10 вересня 1988 р.), Великій Хартії Європейських Університетів (Magna Charta Universitatum) (Болонья, 18 вересня 1988 р.), Рекомендаціях про статус викладацьких кадрів закладів вищої освіти (Париж, 11 листопада 1997 р.), Хартії основних прав Європейського союзу (Ніцца, 7 грудня 2000 р.), Декларації академічної свободи (права людини в науковій діяльності) (14 травня 2007 р.), «Етичному кодексі» членів Фулбрайтівського товариства України (Київ, 19 жовтня 2007 р.), Всесвітній декларації про вищу освіту для XXI ст.: підходи та практичні заходи (Париж, 9 жовтня 1998 р.), Декларації з питань науки та використання наукових знань (Будапешт, 1 липня 1999 р.), Конвенції «Формування майбутнього» (Саламанка, 29-30 березня 2001 р.), Лісабонській

декларації (Університети Європи після 2010 р.: різноманіття за єдності мети) (Брюссель, 13 квітня 2007 р.), Хартії університетів України «Академічні свободи, університетська автономія та освіта» (Ялта, 12 червня 2009 р.) тощо.

Планування роботи: після визначення теми, необхідно розробити детальний план. Він має включати ознайомлення з літературою, збір даних, написання тексту, розрахунки та інші етапи. Рекомендується починати підготовку курсової роботи якнайраніше, щоб її чернетка була готова не менше ніж за два місяці до дедлайну. Зверніться до свого наукового керівника для затвердження плану.

Важливі дати: не забудьте, що готова курсова робота має бути подана за два тижні до старту екзаменаційної сесії.

Тож, підготовка курсової роботи є відповідальним та часомістким завданням. Однак, з правильним плануванням та належною підтримкою, ви можете досягти значущих результатів у вашому дослідженні. Не відкладайте все на останній момент і слідкуйте за тим, щоб робота відповідала всім академічним та етичним стандартам Бердянського державного педагогічного університету.

2.2. Визначення методологічного апарату дослідження

Ваше завдання – глибоко дослідити певну тему, а для цього важливо правильно визначити, що саме ви будете досліджувати. Тому давайте спростимо це для кращого розуміння:

- *об'єкт дослідження* – це «шоу», головна сцена. Це те, що ви обрали для дослідження в цілому. Уявіть, що це є ліс;
- *предмет дослідження* – це «актори» або конкретні аспекти цього «шоу». Він вивчає деталі об'єкта. Якщо ваш об'єкт – це ліс, тоді предмет може бути дослідженням конкретного виду дерева в цьому лісі.

Отже, коли ви пишете свою роботу, переконайтеся, що ваше основне «шоу» (об'єкт) має чіткі «актори» (предмет), яких ви детально вивчите. Розпочинайте з генеральних ідей (об'єкт) і далі занурюйтеся в деталі (предмет), щоб зробити ваш дослідження глибоким та змістовним.

2.3. Визначення мети дослідження

Коли ми вже обрали тему дослідження і визначили, над чим саме будемо працювати, наступний крок – встановлення мети. Уявіть собі, що ви – капітан корабля, і вам потрібна карта, щоб знати, куди рухатися.

Мета дослідження – це ваша карта. Тема та мета дослідження – дві сторони однієї медалі. Якщо тема – це те, над чим ви працюєте, то мета показує, що саме ви хочете досягти.

Отже, при формулюванні мети:

- вкажіть конкретний результат, якого ви хочете досягти;
- будьте впевнені, що мета коротка та чітка. Вона повинна керувати увагою читача до того, що важливо;
- уникайте загальних фраз типу «дослідити» чи «вивчити». Замість цього користуйтеся словами, що показують глибину вашого аналізу: «виявити», «розкрити», «проаналізувати» тощо;
- пам'ятайте, що теоретичне дослідження вимагає глибокого аналізу,

тоді як емпіричне дослідження зосереджується на практичних висновках.

У своєму дослідженні ви можете перевірити певні теорії, виявити нові закономірності або навіть виявити, як теорії працюють на практиці. Тож, перед тим як глибоко зануритися в процес дослідження, добре розберіться в тому, яку мету ви ставите перед собою, і які методи дослідження ви будете використовувати для її досягнення.

Коли ви вирішили зануритися в світ наукового дослідження, однією з ключових ділянок вашої роботи буде *пошук наукової інформації*. Як знайти потрібну інформацію серед моря публікацій, статей та книг? Ось ваш керівництво!

1. Стартуйте з базового: почніть із загальних джерел, таких як підручники, словники або довідники. Вони допоможуть вам отримати загальне уявлення про проблему.

2. Зануртесь глибше з монографіями: монографії – це глибоке дослідження конкретної проблеми. Плюс, вони часто мають списки літератури, що можуть стати джерелом нових пошуків.

3. Періодичні видання – ваші друзі: журнали з конкретної галузі містять актуальні дослідження. Вивчіть статті з ваших тем, це допоможе зрозуміти актуальні підходи до проблеми.

4. Не забувайте про практику: вивчіть методичні рекомендації, приклади доброї практики, досвіди роботи. Вони можуть надати корисні вказівки для вашого дослідження.

5. Зберігайте і систематизуйте інформацію: незалежно від того, чи це анотації, тези, цитати або конспекти – ваша робота буде ефективною, якщо ви збережете ключову інформацію:

- анотування – короткий огляд основного змісту роботи;
- тезування – виділення ключових ідей, але вашими словами. Якщо ви копіюєте текст літератури дослівно – це цитування;
- конспектування – стислий запис основного вмісту публікації.

6. Аналізуйте отриману інформацію: коли ви зібрали всю потрібну інформацію, проведіть її аналіз. Це допоможе вам визначити ключові положення для вашого дослідження та сформулювати гіпотезу.

Тепер, коли ви знаєте, як шукати, систематизувати та аналізувати інформацію, ви готові здійснити свою наукову подорож!

2.4. Постановка гіпотези дослідження

Думкаєте, що наука завжди починається з відкриттів? Насправді, вона часто починається з питань і припущень, які ми називаємо гіпотезами. Але що це таке і як правильно їх формувати?

Що таке гіпотеза?

Гіпотеза – це як детективна історія у світі науки. Це ваше припущення про те, як щось працює. Вона не виникає випадково, а є продуктом вашого розуміння наукових теорій та власного досвіду. Але це не просто догадка; ваша гіпотеза має відображати нове розуміння або погляд на певний феномен.

Як «народжується» гіпотеза?

1. Дослідницька робота: почніть з аналізу наявної інформації, збирайте факти і спостереження.

2. Вибір методу: як ви будете перевіряти своє припущення? Які інструменти або методи дослідження вам потрібні?

3. Перевірка і уточнення: після тестування гіпотези можна її уточнити або навіть відкинути.

Що робити, якщо гіпотез багато?

Нерідко у дослідників виникає кілька гіпотез. Це нормально! Головне – з'ясувати, яка з них є найбільш вірогідною.

Які вимоги до гіпотези?

1. Обґрунтованість: ваше припущення має бути базоване на наукових фактах і знаннях.

2. Простота: немає потреби ускладнювати. Гіпотеза має бути ясною.

3. Логічність: уникайте двозначностей у формулюванні.

4. Теоретичне обґрунтування: поясніть, чому ви вважаєте свою гіпотезу правдоподібною.

5. Перевірка у практиці: ваше припущення має бути таким, яке можна перевірити експериментально.

Тепер, коли ви знаєте, як «народжується» гіпотеза, готові рушити у захоплюючу подорож наукових досліджень!

2.5. Формулювання завдань дослідження

Знаєте відчуття, коли перед вами велика мета, але ви не розумієте, звідки почати? Щоб досягти мети дослідження, потрібно розбити її на конкретні завдання. Це як побудова паззла: щоб створити цілісну картину, потрібно зібрати всі деталі

Що таке завдання дослідження?

Це невеликі, але конкретні, досяжні та вимірювані кроки, які допоможуть вам досягти вашої основної мети. Уявіть, що ваше дослідження – це гора, яку потрібно підкорити. Завдання – це ваші базові табори на шляху до вершини.

Як їх визначити?

1. Аналіз проблеми: подивіться на ваше дослідження як на велику проблему. Що ви хочете вивчити або розкрити?

2. Розділення на частини: розбийте цю велику проблему на дрібніші частинки. Які окремі аспекти її вам потрібно вивчити, щоб отримати повне розуміння?

3. Формулювання питань: на основі кожного аспекту сформулюйте конкретне питання, відповідь на яке допоможе вам зрозуміти цю частину проблеми.

Корисним може стати використання SMART підходу до формулювання завдань вашого дослідження:

Специфічність (Specific):

- Визначте чіткі і конкретні завдання дослідження.
- Уникайте загальних та неясних термінів.

Вимірюваність (Measurable):

- Сформулюйте завдання так, щоб їх виконання можна було виміряти.
- Використовуйте кількісні параметри, даними яких можна оцінити результат.

Досяжність (Achievable):

- Переконайтеся, що завдання реалістичні та досяжні з наявними у вас ресурсами.
- Не ставте перед собою завдань, які фактично недосяжні за обмежених умов.

Релевантність (Relevant):

- Завдання повинні бути пов'язані з основною метою дослідження.
- Переконайтеся, що вони допоможуть вам отримати відповіді на ваші дослідницькі питання.

Часово визначені (Time-bound):

- Визначте терміни виконання кожного завдання.
- Розподіліть часові рамки для кожного етапу дослідження.

Тепер, коли у вас є чітке розуміння того, як формулювати завдання дослідження, ваш шлях до мети буде організованим та зрозумілим!

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш – ваше перше враження. Уявіть, що ваша курсова робота – це книга, яку ви представляєте читачеві. І, як і у будь-якій книзі, перша сторінка – це обкладинка. Тому важливо, щоб вона виглядала професійно.

Титульний аркуш: це лицар у блискучій зброї, який представляє вашу роботу. Це та сторінка, де ви «знайомите» читача з вашою роботою. І хоча вона є першою, але номер на ній не вказується.

Що має бути на титульному аркуші?

1. Назва вашого університету та назва кафедри. Якби ви представляли себе на зустрічі, спочатку ви б назвали своє ім'я, правильно? Тут так само.

2. Тема роботи. Це ваша візитка. Що ви досліджуєте? Що хочете повідомити світу?

3. Ваше ім'я та прізвище. Бо ви – автор цього шедевру!

4. Індекс групи, назва освітньої програми та спеціальність, за якою ви навчаєтесь.

5. Ім'я та прізвище наукового керівника. Пам'ятайте про людей, які вам допомагали!

6. Місце і рік написання. Коли і де ця магія сталася.

Важливо! При оформленні титульного аркуша уникайте:

- скорочень та аббревіатур;
- розривів назв у незручних місцях. Переконайтеся, що ваша назва «читається» легко і зрозуміло.

Пам'ятайте: ваш титульний аркуш – це обличчя вашої роботи. Подбайте про те, щоб воно було привабливим!

Для тих, хто хоче побачити, як це все виглядає на практиці, ми підготували зразок оформлення. Перевірте *Додаток А* та користуйтеся ним як шаблоном!

3.2. Зміст

Зміст – це як карта для вашої курсової роботи. Він допомагає читачеві розуміти, як ви організували своє дослідження, та де шукати певну інформацію.

Що таке зміст?

Це список усіх важливих елементів вашої роботи з вказівкою сторінок, де вони знаходяться. Завдяки змісту, читач може швидко переходити до потрібного розділу або підрозділу.

Основні структурні елементи, які варто включити:

ЗМІСТ – так, ваш зміст починається сам із себе!

ВСТУП – тут ви пояснюєте, навіщо ви почали це дослідження і в чому його актуальність.

РОЗДІЛИ основної частини – це ваше основне дослідження, де ви аналізуєте, досліджуєте та представляєте свої висновки.

ВИСНОВКИ – коротке резюме того, що ви виявили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ – щоб вказати, звідки взята інформація.

ДОДАТКИ – якщо у вас є ще щось цікаве для читача.

Поради для створення чудового змісту:

Логічна послідовність: ваша робота має йти від загальних ідей до конкретних висновків. Таким чином, читач може слідувати вашому мисленню.

Збалансованість розділів: намагайтеся уникнути занадто коротких або занадто довгих розділів. Якщо один розділ набагато довший за інші, можливо, варто його розділити.

Зорієнтованість на читача: пам'ятайте, що ваш зміст – це інструмент для вашого читача, а не просто список.

Наостанок, якщо ви пишете про щось науково-специфічне, таке як психолого-педагогічне дослідження, упевніться, що ваш зміст відображає цю структуру. Наприклад, якщо ви висвітлюєте загальні аспекти проблеми та аналіз експериментальних досліджень – це має бути видно з вашого змісту.

Хочете бачити приклад добре оформленого змісту? Гляньте в *Додаток Б* – ми підготували для вас зразок!

3.3. Вступ

Що таке вступ у вашій роботі?

Вступ – перший крок до глибокого дослідження. Це місце, де ви представляєте читачеві своє дослідження. Він має відповідати на ключові питання: Чому ця проблема важлива? Які методи ви використовували? Що, власне кажучи, ви досліджували?

Основні компоненти вступу:

- Актуальність дослідження: акцентуйте актуальність проблеми, чому ваша тема така важлива сьогодні у вітчизняному та світовому контексті? Тут ви розкриваєте, чому ця проблема заслуговує на дослідження та увагу.

- Методологічний апарат: це ваша наукова «кухня». Це інструменти та методи, які ви використовували. Ви коротко описуєте, як саме ви підходили до вивчення проблеми, якими інструментами ви користувалися для дослідження, які методи вам допомогли отримати результати.

- Приклади практичності: як ваше дослідження може вплинути на реальний світ?

- Структура роботи: короткий огляд того, що читач побачить на наступних сторінках.

Як написати хороший вступ?

- Будьте чіткими: ваш вступ повинен бути ясним та до речі. Читач повинен зрозуміти вашу мету з перших рядків.

- Виділяйте ключові слова: щоб зробити ваш вступ більш структурованим, виділяйте ключові слова жирним шрифтом або курсивом.

- Не захоплюйтеся деталями: хоча ви й хочете бути повним, уникайте докладного опису у вступі. Головне – показати, на що спрямована ваша робота.

Вступ – це перший контакт читача з вашим дослідженням. Зробіть його цікавим, зрозумілим та мотивуючим для подальшого читання!

3.4. Основна частина

3.4.1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Теоретична частина служить для дослідження ключових аспектів вашої теми, вивчення наукової літератури та методології дослідження.

Тут здобувач вищої освіти розбиває зібраний матеріал на логічні розділи та підрозділи, які відображають послідовність дослідження і гармонійно вписуються у структуру роботи. Важливо пам'ятати, що кожен розділ повинен наближати нас до вирішення основної проблеми роботи і завершуватися короткими, але змістовними висновками.

Огляд літератури не лише показує ваше знайомство з джерелами, але і вміння аналітично та критично оцінювати їх. Не прагніть просто переписувати інші роботи, це підкапує авторитет вашого дослідження. Звертайте увагу на різноманітні підходи до розглядуваної проблеми та намагайтеся виявити їхню сутність.

В теоретичному розділі має бути висвітлено усі ключові питання, які тісно пов'язані з вашою темою. Щоб краще розуміти, які питання розглядати, спробуйте сформулювати основні поняття вашої роботи. Потім детально розкрийте їх зміст, спираючись на вивчені джерела. Пам'ятайте про послідовність: спочатку розглядайте загальні поняття, а потім звужуйте фокус на конкретних аспектах.

Після завершення огляду літератури по кожному пункту або розділу, підбивайте підсумки своїх висновків. Тут ви коротко описуєте зроблену роботу та визначаєте основні результати свого аналізу (проаналізовано..., узагальнено..., порівняно..., визначено, що..., виявлено, що... тощо).

Цей розділ допоможе читачеві глибше зануритися в контекст вашого дослідження, оцінити об'єктивність підходу і якість виконаної роботи.

Логіка подачі матеріалу та огляду літератури

Щоб зрозуміти будь-яку проблему або тему, потрібно вивчити відповідну літературу. Але просто перерахувати всі книги та статті, які ви прочитали, недостатньо. Огляд літератури в дослідницькій роботі повинен бути логічно структурованим та обґрунтованим:

- 1) від загального до конкретного: почніть з опису загальних питань та проблем, потім переходьте до більш конкретних аспектів вашої теми;
- 2) історична послідовність: розгляньте, як розвивались дослідження та підходи до проблеми протягом часу;
- 3) географічна перспектива: проаналізуйте підходи до дослідження вашої теми в різних країнах;
- 4) генетичний аналіз: дослідіть, як розвивається певне явище або проблема протягом часу;
- 5) аналіз окремих аспектів: зосередьте увагу на конкретних сторонах проблеми.

Посилання на літературні джерела

Посилання на джерела – це не просто формальність. Вони виконують

важливі функції:

- визнання авторства: показуючи повагу до інших дослідників, ви вказуєте, на чий думки та роботи ви спираєтеся;
- надання орієнтирів: читач може звертатися до ваших джерел, щоб отримати додаткову інформацію або переконатися в правдивості ваших слів.

Згідно Положення [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#) порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання; обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;

формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування; хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі; необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти БДПУ можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з Університету;
- позбавлення академічної стипендії; – позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання.

Оформлення посилань у навчально-дослідницьких роботах

У навчально-дослідній роботі можливі кілька варіантів оформлення посилань на літературні джерела.

В дослідницьких роботах важливо правильно посилатися на літературні джерела. Це показує ваше повагу до інших авторів і робить вашу роботу

надійною для читача.

1. Узагальнене посилання на думку дослідників: це коротке згадування основних ідей вчених з конкретної галузі без прямого посилання на конкретні джерела. Наприклад: «У вітчизняній психології теорію гри розробляли Л. Виготський, О. Леонт'єв та Д. Ельконін».

2. Переказ думки вченого із зазначенням джерела: тут ви переказуєте думку автора власними словами та додаєте конкретне посилання на джерело. Наприклад: «Як вказував Ф. Фребель, гра є ключовим засобом для людського розвитку» [37].

Правила оформлення:

- ініціали автора завжди йдуть перед прізвищем;
- при посиланні можна використовувати формулювання, що підкреслюють авторство думки: «на думку Л. Виготського», «як уважає Д. Ельконін» тощо;
- після переказу думки додайте номер джерела у квадратних дужках – [37];
- сторінки джерела, на яких розташована цитата чи думка, можна зазначити, але це не є обов'язковим – [13, с. 5];
- розділові знаки ставляться після дужок з номером джерела – [20], або [20].

3. Дослівне цитування: якщо ви вирішили використовувати дослідницьку думку слово в слово, оформіть її як цитату і не забудьте вказати номер джерела та сторінки, на яких розташована цитата:

- намагайтеся уникати цитування цілих абзаців. віддавайте перевагу коротким і ясним цитатам, які точно відображають думку автора.
- цитата повинна бути подана в лапках і зберігати оригінальну форму, без будь-яких змін або скорочень.
- після лапок зазначте джерело у квадратних дужках, вказавши номер джерела у списку літератури, а після коми – сторінку (сторінки).

Наприклад: «А. Макаренко стверджував: «...У кожній хорошій грі є робоче зусилля та зусилля думки...» » [43, с. 17-36].

Лексика

Під час написання роботи корисно урізноманітнити свою мову. Використовуйте такі дієслова, як: *аналізує, заперечує, висловлює думку, додає, доводить, припускає, ставить питання, викладає, констатує, сподівається, знаходить, починає, не поділяє точку зору, не погоджується, виявляє, обговорює, пояснює, схвалює, відповідає, відзначає, відстоює, визначає, переказує, пише, повторює, підтримує, підтверджує, дозволяє, розуміє, пропонує, представляє, визнає, приймає точку зору, доходять висновку, розглядає питання, поділяє, розмірковує, роз'яснює, рекомендує, вирішує проблему, погоджується, сумнівається, повідомляє, запитує, посилається, вважає, вказує, стверджує, уточнює* тощо, для вираження власного ставлення до ідей інших авторів, а також для введення нової інформації.

Джерела та визначення

Пам'ятайте, що користуючись думкою одного вченого, важливо зазначити, що інші науковці можуть мати аналогічну думку.

Коли ви використовуєте певне визначення або концепцію, намагайтеся згадувати кілька джерел, якщо багато авторів діляться цим поглядом. Це покаже ваше глибоке розуміння теми і збільшить довіру до вашої роботи.

З урахуванням цих порад, ваша наукова робота буде більш цілісною, чіткою та переконливою. А коректне цитування допоможе уникнути звинувачень у плагіаті та покаже ваше повагу до робіт інших науковців.

Стилістичні особливості викладу матеріалу

1. Мовний стиль:

- пишіть у науковому стилі, що вимагає стриманості, точності та лаконічності.
- уникайте фразеологізмів, зменшувальних форм, окличних речень та інших виразів, які є характерними для художнього мовлення.

2. Авторська позиція:

- не достатньо просто переказувати погляди інших авторів. Необхідно ясно та логічно висловлювати свою думку, аргументуючи її.
- використовуйте безособові конструкції, такі як «у цій роботі...», «розглянемо...».
- займенники «ми», «наш» можна вживати, коли ви хочете акцентувати увагу на своєму власному погляді чи дослідженні. Але уникайте «я» та «мій».

3. Мовні кліше:

- додайте до тексту структурні «мовні кліше», які допомагають читачу слідкувати за ходом ваших думок і логікою викладу.

При переході до іншої думки	перш ніж вказати на..., слід розглянути..., зупинимося..., перейдемо до аналізу... тощо
Для відображення причинно-наслідкових зв'язків у матеріалі, який викладається	тому...; відповідно...; у зв'язку з тим, що... крім цього, тощо
При наведенні аргументів	втім...; у той час, як...; поряд із тим...; у результаті...; відповідно до... тощо
При подачі висновків	таким чином...; на завершення...; вищезазначене дає змогу зробити такі висновки...; узагальнюючи, слід зазначити, що... тощо

4. Взаємозв'язок теорії та практики:

- забезпечте тісний зв'язок між теоретичною та практичною частинами роботи.
- після розгляду теорії, визначте ключові концепції або показники, які ви будете досліджувати на практиці.

3.4.2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Цей розділ накреслює основні методи та техніки, які використовуються під час проведення експериментально-дослідницької роботи, а також аналізує результати.

Етапи проведення дослідження

Процес практичного дослідження зазвичай включає такі етапи:

1. Планування дослідження: встановлення мети, завдань, формулювання гіпотез.
2. Проведення дослідження: збір емпіричного матеріалу та спостереження.
3. Кількісна та якісна обробка даних.
4. Обробка даних: кількісний та якісний аналіз інформації..
5. Аналіз результатів: Обговорення та інтерпретація отриманих даних.
6. Формування висновків: встановлення ступеня підтвердження гіпотез та надання рекомендацій.

Констатувальний експеримент:

- мета та завдання;
- терміни проведення та учасники;
- методики та інструменти для збору даних;
- результати дослідження та їх аналіз;
- висновки з урахуванням початкового стану.

Формувальний експеримент:

- опис методик та інструментів;
- основний зміст роботи та її планування;
- процедури та прийоми формування.

Контрольний експеримент:

- методики контролю та їх особливості;
- порівняльний аналіз результатів з даними констатувального експерименту;
- головні висновки та рекомендації.

Використовуючи цей структурований підхід, ви зможете краще розуміти і слідкувати за вашим експериментальним процесом, що спростить розуміння ключових моментів вашої дослідницької роботи.

Підбір методу та методик для збору емпіричних даних

Під час проведення наукового дослідження часто виникає потреба у зборі емпіричних даних. Як правильно вибрати методи та методики для цього?

1. Методи збору даних:

- Тестування: цей підхід дозволяє вимірювати конкретні характеристики або навички особистості. Наприклад, здібності, знання чи

ставлення.

- Опитування: шляхом задання певних питань можна дізнатися думку або досвід респондентів.
- Експеримент: метод, що дозволяє вивчати причинно-наслідкові зв'язки між явищами.
- Спостереження: цей метод допомагає фіксувати поведінку людей в певних умовах.
- Аналіз продуктів діяльності: оцінка результатів роботи або інших видів діяльності особистості.

2. Як обрати метод?

- Мета дослідження: ваш вибір повинен базуватися на цілях вашого дослідження.
- Об'єктивність даних: спробуйте обрати метод, який надасть найбільш об'єктивні дані.
- Валідність та надійність: це ключові параметри будь-якої методики.

3. Поради щодо вибору методик:

- Використовуйте перевірені методики: ті, які вже були використані в інших дослідженнях і показали свою ефективність.
- Звертайте увагу на вибірку: якщо ваша вибірка невелика, можливо, вам потрібно буде застосувати більше методик для забезпечення достовірності результатів.
- Пам'ятайте про завдання: вибір методик повинен відображати всі аспекти явища, що ви досліджуєте.

У підсумку, обираючи методи та методики для збору емпіричних даних, завжди враховуйте конкретні цілі та завдання вашого дослідження. Також важливо звертати увагу на якість та надійність інструментів, які ви плануєте використовувати.

Вибірка досліджуваних

Здійснивши подорож у світ наукових досліджень, одне з основних питань, яке виникає - як вибрати "правильних" учасників для своєї студії? Давайте розберемося!

Що таке вибірка?

Це група людей, яку ви обрали для дослідження. Вони як відібрані герої, які представляють велике число осіб (популяцію).

Які параметри важливі?

Вік: ми досліджуємо студентів, пенсіонерів чи дітей?

Стать: хлопці, дівчата чи обидві групи?

Освіта: це люди з вищою освітою чи без неї?

Здоров'я: це може бути важливим.

Інші характеристики: може, вас цікавлять специфічні особливості особистості?

Чому репрезентативність важлива?

Уявіть, що ви питаєте думку тільки футболістів про моду. Це буде репрезентувати думку всіх людей? Навряд. Тому ваша вибірка повинна

відображати різноманітність популяції.

А як щодо чисельності?

Не завжди потрібна велика вибірка. Важливіше, щоб вона була дібрана правильно і відображала вашу ціль.

Математика в допомогу!

При обробці результатів можна користуватися методами математичної статистики. Вони допоможуть зрозуміти, чи можна довіряти вашим результатам.

І пам'ятайте: ваша вибірка – це як фундамент для дому. Якщо він надійний, то і висновки вашого дослідження будуть міцними і достовірними!

Проведення дослідження

Тож, ви вирішили провести наукове дослідження. Супер! Але як зробити все правильно і ефективно? Ось деякі ключові моменти, які варто врахувати.

1. Планування – це основа!

- Час: виріши, коли найкраще працювати з учасниками.
- Місце: забезпечте комфортне середовище для збору даних.
- Обставини: переконайтеся, що умови дослідження стабільні і незмінні.

2. «Генеральна репетиція» – пілотажне дослідження:

● Це як передпоказ фільму. Завдяки ньому можна виявити «дірки» у плані та виправити їх до основного дослідження.

3. Навички спілкування – ваш козир!

● Навчіться будувати довірливі відносини з учасниками. Вони повинні відчувати себе в безпеці.

4. Етика перевищує все!

- Уникайте небажаного впливу на учасників.
- Якщо є секрети щодо дослідження, переконайтеся, що це безпечно для учасників. І, звісно, пізніше поясніть їм суть експерименту.
- Дайте можливість відмовитися взяти участь. І найголовніше – ця відмова має бути безпроблемною!

● Запам'ятайте, що ви відповідаєте за свої рекомендації та їх наслідки.

5. Професійна таємниця – це святе!

- Не розголошуйте інформацію про учасників без їх дозволу.
- Зберігайте анонімність, особливо коли цитуєте або демонструєте матеріали.

Пам'ятайте, що правильне дослідження – це не тільки про збір даних, але й про дотримання етичних норм та повагу до учасників. Успіхів у наукових пошуках!

Опис результатів емпіричного дослідження

Перед вами стоїть задача: перекласти результати емпіричного дослідження на мову, яка буде зрозуміла твоїм читачам. Щоб це зробити, пропонуємо користуватися схемою:

Заголовок Розділу: це те, з чого починається ваш розділ. Зробіть його яскравим і стислим.

Вступ: що буде у цьому розділі? Дайте короткий огляд.

Основний зміст: розкажіть про те, що дізналися, користуючись нашою схемою. Не забудьте завершити кожен підрозділ коротким висновком.

Перехід: після висновків додайте кілька слів, які ніжно переведуть читача до наступної частини.

Висновки: що ми дізнались? Підбивайте підсумки!

Огляд і обґрунтування вибору методик

Коли ми стоїмо перед завданням дослідити певне явище, на допомогу приходять різноманітні методики. Але як із них обрати найкращу? Давайте розберемося!

Крок 1: Огляд Методів

Перш ніж вибрати, маємо зрозуміти, що у нас є у розпорядженні. Вивченням і порівнянням різних методів можемо визначити їх переваги та недоліки. Це як вибрати кращий інструмент з ящика знарядь.

Крок 2: Обґрунтування Вибору

Якщо ми обрали тестування як метод дослідження, потрібно зрозуміти чому. Можливо, це найбільш точний метод для вимірювання конкретного явища? Або він найшвидший? Кожен метод має свої «за» та «проти», і наша задача – аргументовано обрати найкращий.

Маленькі Поради щодо назв:

- Повна назва: коли говоримо про методику, важливо вказати її повну назву. Якщо це «Тест інтелекту Біна», то не варто його скорочувати до «Тест Біна».

- Хто автор?: Згадування розробника методики важливе. Це покаже твою увагу до деталей і повагу до того, хто створив методику. А якщо розробник невідомий, можна вказати автора джерела, де ти знайшов опис методики.

Пам'ятайте, ваша головна мета – робити знання доступними. Тому пишіть просто, цікаво та зрозуміло. Живі приклади завжди додають тексту «смаку»!

Схема опису методик дослідження

Коли ви вивчаєте щось нове або досліджуєте якусь проблему, вам потрібен план або інструкція, як це робити. Ось де і допомагають методики!

Як описати методику тестування:

- Призначення методики: для чого вона? Наприклад, для вимірювання інтелекту.

- Принцип побудови: як вона працює? Чому саме так?

- Вимірювання: що ми вимірюємо і наскільки це надійно?

- Обґрунтування: чому ми вибрали цю методику?

- Бланк методики: тут ми зазначаємо, як виглядає сама методика.

- Як опитувати: як проводити опитування або тестування?

- Обробка результатів: як розшифровувати отримані дані?

- Можливі проблеми: що може піти не так під час дослідження?

- Висновки: що ми дізналися завдяки методиці.

- Рекомендації: що рекомендуємо робити далі.

- Джерела: звідки взята інформація.
- Додатки: якщо є додаткова інформація.

А якщо це методика, яку ви створили самі:

- Мета методики: для чого ви її створили?
- Як досліджувати: які кроки слід виконати?
- Обробка даних: як аналізувати отриману інформацію?

Як розказати про результати вашого дослідження:

- Опис результатів: що саме ви дізналися.
- Аналіз: що ці дані означають.
- Зіставлення з іншими дослідженнями: як ваші результати відрізняються від інших або підтверджують їх.
- Деталі дослідження: хто був опитаний, коли і де.
- Висновки: головні моменти вашого дослідження.

Так, це може виглядати на перший погляд складно, але коли ви розберетеся з кожним пунктом окремо, все стане на свої місця. Найголовніше – писати просто і зрозуміло, щоб кожен зрозумів ваше дослідження. Нехай все вдасться!

Опис аналізу зібраних даних

Коли ми говоримо про наукове дослідження, дуже важливо зрозуміти, які результати ми отримали та що вони означають. Отже, давайте спростимо цей процес.

Крок за кроком: як аналізувати отримані дані

1. Що ми досліджували?
  - Наприклад, якщо ми досліджували стрес серед студентів під час сесії, то нашим предметом дослідження буде «стрес».
2. Аналіз результатів
  - Ми дивимося на отримані дані: скільки студентів відчувають високий рівень стресу, середній чи низький.
  - Порівнюємо їх із попередніми дослідженнями: чи змінився рівень стресу порівняно з минулим роком?
3. Хто брав участь у дослідженні?
  - Описуємо нашу вибірку: скільки людей було опитано, їх вік, спеціальність, курс тощо.
4. Деталі дослідження
  - Де і коли проводилось дослідження.
  - Які особливості мали місце під час збору даних.
5. Типи досліджень
  - Чи ми лише спостерігали і фіксували результати (констатувальне дослідження) чи ж намагалися вплинути на ситуацію (формувальне дослідження)?
    - Результати обох типів досліджень можна поділити на окремі розділи для зручності.

Саме такий підхід до аналізу даних дозволить вам крок за кроком розібратися в отриманих результатах, порівняти їх із попередніми дослідженнями і зробити висновки. Наука може бути простою і цікавою, якщо підійти до неї правильно!

Логіка викладу емпіричного матеріалу

Отже, ви провели своє дослідження і отримали купу даних. Що робити з цим всім? Як розповісти іншим про ваші знахідки? Слідуйте нашому плану:

1. Почніть із запитань

- «Що ми дійсно хотіли дізнатися? Що показали результати?». Простими словами почніть із фрази: «Ось що ми дізналися завдяки цій методиці...».

2. Використовуйте таблиці та графіки

- Це як комікси для науковців! Це найкращий спосіб швидко показати багато інформації. Наприклад: «Давайте подивимося на таблицю 2.1, де всі дані відображено...».

3. Поясніть, що ви бачите

- «З таблиці можна побачити, що більшість студентів відчуває стрес під час сесії». Просто розкажіть про те, що вам найбільше сподобалося або здивувало.

4. Підсумуйте

- «Тож, на основі наших даних, ми можемо зробити висновок, що...». Це як кінцева точка у вашому дослідницькому пригоді.

5. Переходьте до наступної теми або питання

- «А тепер давайте перейдемо до іншого аспекту нашого дослідження...». Таким чином, ви плавно зв'яжете всі частини вашої роботи.

6. Технічні аспекти

- Пам'ятайте про нумерацію таблиць і графіків. І завжди переконуйтеся, що таблиці легко читаються – не обертайте їх на 90°, якщо цього можна уникнути!

7. В додатках

- Тут можна розмістити більше детальної інформації. Це як «закулісся» вашого дослідження. Наприклад, якщо у головній частині ви показали загальний графік, то в додатках може бути таблиця з усіма числами.

Головне – це розповісти іншим про ваші відкриття так, щоб їм було цікаво та зрозуміло. Нехай ваша наукова робота буде захоплюючою пригородою не тільки для вас, але й для читачів!

Приклад оформлення та інтерпретації даних таблиці

Диференційовані цілі різних впливів в структурі психологічного супроводу економічної соціалізації дітей з особливими освітніми потребами представлені в табл. 1.

**Диференціація цілей психологічного супроводу
економічної соціалізації дитини з особливими освітніми потребами
залежно від виду та фокусу впливу**

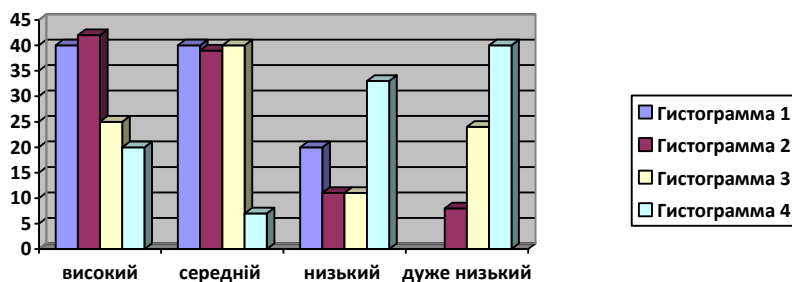
Вид впливу	Суб'єкт впливу	Рівні функціонування		
		На індивідуальному рівні	На рівні сім'ї	На соціальному рівні
Прямий	Дитина	1. Уточнення та ускладнення Я-образу, насамперед образу тіла. 2. Розкриття особистісного потенціалу. 3. Підвищення рівня економічних знань і навичок.	1. Включення до сімейного економічного функціонування. 2. Формування дитячої батьківської прихильності.	1. Розширення кола спілкування. 2. Формування навичок економічної поведінки.
Опосередкований	Батьки	Розвиток особистісних ресурсів: а) підвищення рівня економічних знань та умінь; б) підвищення рівня суб'єктивного соціально-економічного статусу та економічної активності.	1. Пошук внутрішньо-сімейних ресурсів. 2. Сприяння формуванню адекватних батьківсько-дитячих стосунків.	1. Прийняття «особливого» батьківства. 2. Нівелювання соціальної ізоляції, дезадаптації. 3. Пошук позасімейних ресурсів.

Для більшої наочності дані можна подавати у вигляді рисунків (графіків, діаграм, гістограм).

Зверніть увагу на те, що:

- по-перше, інтерпретація емпіричних даних має включати їх порівняння з результатами попередніх досліджень інших авторів та результатами проведеного автором теоретичного аналізу проблеми;
- по-друге, оформлення ілюстрацій у вигляді *рисунків* відрізняється від оформлення таблиць.

Для наочності подамо дані у вигляді гістограми (рис. 2.10.).

Рис. 2.10. Показники рівня розвитку ...

Крім того, на всі таблиці та ілюстрації в роботі повинні бути посилання в тексті. Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 2.6.». При посиланні на таблиці слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 2.2.». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 2.1.».

3.5. Висновки і рекомендації

Отже, ви дійшли до кінця вашої роботи, і зараз потрібно зібрати всі свої думки разом у розділі «ВИСНОВКИ». Цей розділ – як підсумкова контрольна робота. Ви не повторюєте все, що написали раніше, а лише виокремлюєте найважливіше. Згадайте основні моменти з вашого аналізу і зробіть кілька ключових висновків. Якщо у вас багато висновків, використовуйте рисочки або букви для їх структурування, так буде легше орієнтуватися.

Після того, як ви виклали свої висновки, пора подумати, що можна робити далі. Цей розділ – ваш шанс поділитися своєю експертною думкою! Можливо, ви помітили, що деякі підходи можуть бути поліпшені? Або у вас є ідеї, як вирішити певні проблеми? Викладіть свої рекомендації чітко і по суті. І, нарешті, зазначте, які області потребують подальших досліджень. Це може бути поштовхом для інших або навіть для вас у майбутньому!

Пам'ятайте, ваша мета - не просто завершити роботу, але й зробити її корисною для інших, хто буде її читати. Нехай ваші висновки та рекомендації будуть вашим особистим внеском у розвиток науки!

3.6. Список використаних джерел

Коли ви завершуєте свою курсову роботу, важливо правильно та зрозуміло оформити використану літературу. Ось декілька ключових моментів:

- Порядок джерел: ви можете розташовувати джерела за порядком їх використання у тексті роботи або в алфавітному порядку прізвищ авторів/заголовків.
- Знайти правильну назву: щоб забезпечити точний бібліографічний опис, зверніться до бібліотечного каталогу або останніх сторінок книги.
- Мова оригіналу: оформлюйте опис мовою, якою написане джерело.
- Стандарт ДСТУ: дотримуйтеся стандарту ДСТУ 8302:2015. Посилання на ДСТУ вам допоможе ознайомитися з деталями.
- Важливі елементи опису: пам'ятайте про обов'язкові та факультативні елементи бібліографічного опису. Обов'язкові елементи забезпечують ідентифікацію документа.
- Пунктуація та проміжки: слідкуйте за правильним розміщенням знаків пунктуації і використовуйте проміжки для їх розрізнення.
- Посилання на співавторів: у списку опублікованих праць не забувайте вказати всіх співавторів.

Особливі випадки:

- Якщо ви цитуєте словник чи енциклопедію, посилайтеся на конкретну статтю, а не на весь ресурс.

- Якщо ви використовуєте статті зі збірників або окремі частини підручника, додайте не тільки основне джерело, але й авторів конкретних статей чи розділів.

- Всі джерела повинні мати вказану кількість сторінок.

Оформлення списку використаних джерел - це не просто формальність, а важливий етап написання наукової роботи. Завдяки правильному оформленню, інші можуть легко звертатися до ваших джерел і перевіряти вашу роботу.

3.7. Додатки

Що таке Додатки?

Додатки – це важливий розділ курсової роботи, який містить допоміжну інформацію. Вони використовуються для розміщення матеріалу, який не може бути включений у основний текст, але який є корисним для повного розуміння роботи.

Що можна включити до Додатків?

- Повний опис методик дослідження та їх бланків.
- Результати обробки даних.
- Таблиці з результатами досліджень.
- Детальні описи програм або методик, які були використані чи розроблені в процесі дослідження.

Коли використовувати Додатки?

Пам'ятайте, що основний текст має бути цілісним і зрозумілим без необхідності постійного звертання до додатків. Однак додатки можуть допомогти читачеві детальніше розібратися в матеріалі і переконатися в достовірності вашої роботи.

Оформлення Додатків:

- Порядок розташування: після «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» слід розмістити сторінку із заголовком «ДОДАТКИ».
- Нумерація: сторінки додатків продовжують наскрізну нумерацію роботи.
- Окремі аркуші: кожен додаток розміщується на окремому аркуші.
- Позначення додатків: якщо у роботі кілька додатків, вони мають бути позначені послідовно великими літерами (за винятком деяких літер). Наприклад: Додаток А, Додаток Б тощо.

Додатки - це важлива частина вашої роботи, яка допомагає читачеві глибше зануритися в тему дослідження. Вони служать для додаткової інформації, але не повинні переважувати основний текст. Дотримуйтеся правил оформлення, і ваша робота буде виглядати професійно та завершено.

Додатки допомагають у науковій роботі підкреслити важливі аспекти дослідження без переваження основного тексту. Ось декілька порад, як правильно їх оформити.

Структура додатків:

- нумерація розділів: якщо в додатку є декілька розділів або підрозділів, вони нумеруються в межах цього додатка. Наприклад, А.2 означає другий розділ додатка А, а В.3.1. – перший підрозділ третього розділу додатка В.

- ілюстрації та таблиці: всі ілюстрації, таблиці або формули в межах додатка повинні мати свою нумерацію, відокремлену позначенням додатка. Наприклад, рис. А.1 означає перший рисунок додатка А.

Посилання на додатки:

- у тексті роботи завжди слід зазначати посилання на відповідний додаток. Для цього можна використовувати фразу "див. Додаток А".

Оформлення кожного додатка:

- в правому верхньому куті розташуйте слово «Додаток» і літеру, що його позначає.

- посередині сторінки розміщуйте назву додатка.

- після цього йде основний текст додатка.

Типове розміщення інформації:

- Додаток А: описи методик або їх бланків.

- Додаток Б: таблиці з результатами первинної обробки.

- Додаток В: таблиці вторинної (узагальненої) обробки.

- Додаток Г: повний опис методики тренінгу чи іншої розробки автора.

Етика при поданні інформації:

- при представленні результатів психодіагностичних обстежень або іншої інформації про осіб, завжди слідувати етичним нормам. Не вказуйте повних імен і прізвищ учасників дослідження. Використовуйте аббревіатури, коди або псевдоніми.

- маючи на увазі ці поради, ви зможете коректно та професійно оформити додатки до вашої наукової роботи, роблячи її зрозумілою та читабельною для інших.

4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Курсова робота є важливим етапом у освітньому процесі, і її правильне оформлення може суттєво вплинути на кінцевий результат. Ось деякі базові вимоги та поради до оформлення вашої курсової роботи:

1. Загальні вимоги до друку:

- формат паперу: використовуйте стандартний формат А4 (210x297 мм).
- шрифт: виберіть Times New Roman розміру 14.
- міжрядковий інтервал: полуторний.
- межі: зліва: 20 мм., справа: 10 мм., зверху та знизу: 20 мм.

2. Нумерація сторінок:

- використовуйте арабські цифри для нумерації.
- титульний аркуш є першою сторінкою, але фактична нумерація починається з третьої сторінки.

3. В'язання роботи:

- використовуйте брошурування або вкладіть роботу в папку з твердою обкладинкою.

4. Оформлення заголовків:

- великі структурні частини роботи, як «ВСТУП», «РОЗДІЛ» тощо, друкуються великими літерами по центру сторінки.
- заголовки підрозділів (наприклад, 1.1, 1.2) друкуються з абзацного відступу без крапки в кінці.
- заголовки пунктів (1.1.1., 1.1.2 і так далі) також розміщуються з абзацного відступу, але в кінці ставиться крапка.

5. Розміщення структурних частин:

- починайте кожен велику частину роботи з нової сторінки. Це стосується розділів, таких як «ВСТУП», «ЗМІСТ», «ВИСНОВКИ» тощо.

Звертаючись до цих простих порад, ви зможете правильно та ефективно оформити свою курсову роботу. Пам'ятайте, що дотримання стандартів оформлення показує вашу увагу до деталей та професіоналізм.

5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист кваліфікаційної роботи – це вирішальний момент у вашому навчанні. Як належним чином підготуватися та впевнено пройти цей етап? Розглянемо ключові моменти.

1. Що очікує комісія? Комісія хоче побачити, що ви розумієте і глибоко вивчили свою тему, а також здатні обґрунтовано висловлювати свої думки.

2. Побудова вашого виступу:

- теоретична робота має включати: визначення актуальності вашого дослідження; об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; основні висновки, до яких ви прийшли; перспективи подальших досліджень.

- для емпіричної роботи слід зосередитися на: актуальності дослідження; об'єкті, предметі, меті, завданні, методах і гіпотезі дослідження; теоретичних положеннях вашого практичного дослідження; інтерпретації результатів та їх практичній значимості.

3. Візуалізація: під час вашого виступу користуйтеся графіками, таблицями або діаграмами, щоб наочно демонструвати ключові моменти вашої роботи. Підготуйте якісну презентацію.

4. Питання від комісії: будьте готові відповідати на питання. Відповіді повинні бути чіткими, лаконічними та обґрунтованими.

5. Поради для успішного захисту:

- Тренуйте свій виступ. Це допоможе вам впевнено виступити перед комісією.

- Дотримуйтеся встановленого часу. Ваш виступ не повинен бути надто довгим або коротким.

- Будьте впевненими. Навіть якщо ви нервуєте, показуйте свою впевненість у тому, що розповідаєте.

- Подякуйте у своєму виступі комісії за увагу та готовність слухати вас.

Пам'ятайте, що ваша курсова робота – це результат вашої наполегливої роботи, тому підходьте до її захисту відповідально і уважно. Успіху!

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

У процесі захисту курсової роботи оцінюється глибина знань здобувача вищої освіти, його вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору, відповідати на запитання. Оцінка за курсову роботу є комплексною. В неї входить оцінка ставлення здобувача вищої освіти до виконання дослідження (сумлінне відвідування консультацій, систематичне звітування про хід роботи), оцінка змісту та оформлення курсової роботи та оцінка за її прилюдний захист. Узагальнені критерії оцінювання захисту курсової роботи та деталізовані бальні шкали наведено в табл. 2.

Таблиця 2.

Параметри та критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Оцінювання якості курсової роботи	0 – 75	
1. Відповідність змісту курсової роботи темі та затвердженому плану	0-15	0 – зміст жодного з параграфів курсової роботи не відповідає затвердженому плану 5 – зміст одного параграфа курсової роботи відповідає затвердженому плану 10 – зміст двох параграфів курсової роботи відповідає затвердженому плану 15 – зміст усіх параграфів курсової роботи відповідає затвердженому плану
2. Ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження, та коректність використання понятійного апарату	0-15	0 – понятійний апарат не сформовано; теоретичні аспекти проблеми не розкриті 5 – понятійний апарат сформовано, але теоретичні аспекти проблеми не розкриті 10 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті частково 15 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті
3. Наявність критичних порівнянь, узагальнень різних точок зору та підходів до постановки й розв'язання проблеми	0-15	0 – критичних порівнянь та узагальнень немає 10 – критичні порівняння наявні, але узагальнень немає або вони некоректні 15 – критичні порівняння наявні, супроводжуються коректними узагальненнями
4. Ступінь використання фактологічного матеріалу; висвітлення особливостей прояву та розв'язання	0-10	0 – фактологічний матеріал не використаний 5 – залучений фактологічний матеріал, особливості прояву та розв'язання проблеми на практиці не висвітлені

досліджуваної проблеми у практиці		10 – залучений фактологічний матеріал, досвід застосування висвітлений
5. Обсяг та адекватність використаних при написанні роботи першоджерел та дотримання етики посилань	0-10	0 – залучені матеріали лише навчальних підручників та посібників (до 10 джерел), етика посилань не дотримана
		5 – залучені матеріали навчальних підручників та посібників, періодичних видань (11-15 джерел), етика посилань дотримана частково
		10 – залучені матеріали навчальних підручників та посібників, монографій, періодичних видань та мережі Internet (більше 15 джерел), етика посилань дотримана
6. Відповідність оформлення курсової роботи встановленим вимогам	0-10	0 – текст курсової роботи оформлено з суттєвими порушеннями встановлених вимог
		5 - текст курсової роботи оформлено з незначними порушеннями встановлених вимог
		10 - текст курсової роботи оформлено у відповідності до встановлених вимог
Оцінювання захисту курсової роботи	0 – 25	
1. Вміння чітко та стисло викласти основні результати дослідження	0-10	0 – здобувач неспроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
		5 – здобувач невпорядковано викладає основні результати дослідження
		10 – здобувач спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
2. Використання презентації	0-5	0 – презентація не використана
		5 – доповідь супроводжена презентацією
3. Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання	0-10	0 – здобувач не спроможний дати відповіді на поставлені питання
		5 – здобувач дає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання
		10 – здобувач дає повні, глибокі, обґрунтовані відповіді на поставлені питання

Остаточне оцінювання рівня виконання, презентації та захисту курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою, що враховує:

1) попереднє оцінювання якості курсової роботи науковим керівником – 0-75 балів;

2) оцінювання захисту курсової роботи – 0-25 балів.

Рішення щодо оцінки курсової роботи оголошується науковим керівником наприкінці засідання, після чого оцінка записується на титульному аркуші курсової роботи та проставляється в екзаменаційну відомість і залікову книжку здобувача вищої освіти.

ДОДАТКИ

Додаток А

Форма № Н-6.01

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра прикладної психології та логопедії

КУРСОВА РОБОТА

з логопедії
(назва ОК)

на тему: МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З
ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Здобувача 4 курсу 404 групи
напряму підготовки _____
спеціальності А6 Спеціальна освіта

_____
(прізвище та ініціали)

Керівник канд. пед. наук, доцент
Лопатіна Г.О.

_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Рецензенти:

Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	5
1.1 Діалогічне мовлення як предмет наукового дослідження.	5
1.2 Психолінгвістичні механізми мовленнєвого спілкування дітей з загальним недорозвитком мовлення старшого дошкільного віку	9
1.3 Педагогічні та лінгводидактичні умови навчання діалогічного мовлення дітей з загальним недорозвитком мовлення старшого дошкільного віку	12
Висновки до 1 розділу	15
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	16
2.1 Вивчення особливостей діалогічного мовлення дітей з загальним недорозвитком мовлення старшого дошкільного віку	16
2.2 Етапи запровадження методики навчання діалогічного мовлення дітей з загальним недорозвитком мовлення старшого дошкільного віку	21
2.3 Аналіз результатів проведеного експерименту.	26
Висновки до 2 розділу	30
ВИСНОВКИ.	31
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.	33
ДОДАТКИ.	36

**Орієнтовна тематика курсових робіт
з освітнього компоненту**

«Психолого-педагогічна діагностика в спеціальній освіті»

(ред. Г. Сизко, О. Старинська, С. Федоренко, Н. Цибуляк, Т. Сущинська)

1. Емпатійність як професійно важлива якість майбутніх психологів: особливості проведення психодіагностики.
2. Психолого-педагогічна діагностика сенсомоторного розвитку немовлят.
3. Психодіагностика пізнавальної активності немовлят.
4. Психолого-педагогічна діагностика когнітивної сфери дітей раннього віку.
5. Психолого-педагогічна діагностика дітей раннього віку з порушеннями слуху.
6. Психолого-педагогічна діагностика сенсорно-перцептивної сфери дітей раннього віку з розладами аутистичного спектру.
7. Особливості пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
8. Особливості пам'яті дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
9. Особливості сприймання дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
10. Особливості уваги дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
11. Особливості мислення дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
12. Особливості уяви дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
13. Психолого-педагогічна діагностика емоційної сфери дітей із затримкою психічного розвитку старшого дошкільного віку.
14. Особливості міжособистісних стосунків дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.
15. Психолого-педагогічна діагностика ігрової діяльності дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.
16. Психолого-педагогічна діагностика просторових уявлень молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
17. Особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.
18. Особливості сприймання учнів початкової школи із затримкою психічного розвитку.
19. Психолого-педагогічна діагностика уваги молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
20. Особливості мислення в учнів молодшого шкільного віку із затримкою

психічного розвитку.

21. Особливості просторових уявлень молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
22. Психолого-педагогічна діагностика зорового сприймання у дітей із затримкою психічного розвитку старшого дошкільного віку.
23. Психолого-педагогічна діагностика готовності дітей із затримкою психічного розвитку до навчання у школі.
24. Особливості емоційної сфери молодших школярів із затримкою психічного розвитку.
25. Особливості міжособистісних стосунків дітей із затримкою психічного розвитку молодшого шкільного віку.
26. Особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.
27. Особливості пам'яті дітей дошкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату.
28. Психолого-педагогічна діагностика сприймання дітей дошкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату.
29. Особливості уваги дітей дошкільного віку із церебральним паралічем.
30. Особливості мислення дітей дошкільного віку із церебральним паралічем.
31. Особливості уяви дітей дошкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату.
32. Особливості емоційної сфери дітей дошкільного віку із церебральним паралічем.
33. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей дошкільного віку із церебральним паралічем.
34. Особливості вольової сфери дітей дошкільного віку із церебральним паралічем.
35. Особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку із дитячим церебральним паралічем.
36. Особливості сприймання учнів початкової школи із порушеннями опорно-рухового апарату.
37. Психолого-педагогічна діагностика уваги дітей із порушеннями опорно-рухового апарату молодшого шкільного віку.
38. Особливості мислення учнів молодшого шкільного віку із дитячим церебральним паралічем.
39. Особливості уяви учнів початкової школи із порушеннями опорно-рухового апарату.
40. Особливості емоційної сфери молодших школярів із дитячим церебральним паралічем.
41. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків підлітків з церебральним паралічем.
42. Психолого-педагогічна діагностика конструктивного практику молодших школярів з церебральним паралічем.

43. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків учнів початкової школи із дитячим церебральним паралічем.
44. Особливості пам'яті дітей дошкільного віку із розладами аутистичного спектру.
45. Особливості сприймання дітей із розладами аутистичного спектру дошкільного віку.
46. Особливості уваги дітей дошкільного віку із розладами аутистичного спектру.
47. Особливості мислення дітей старшого дошкільного віку із розладами аутистичного спектру.
48. Психолого-педагогічна діагностика комунікативних навичок дітей із розладами аутистичного спектру дошкільного віку.
49. Психолого-педагогічна діагностика емоційної сфери дітей із розладами аутистичного спектру дошкільного віку.
50. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей із розладами аутистичного спектру дошкільного віку.
51. Психолого-педагогічна діагностика вольової сфери дітей із розладами аутистичного спектру дошкільного віку.
52. Психолого-педагогічна діагностика ігрової діяльності дітей із розладами аутистичного спектру дошкільного віку.
53. Особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку із розладами аутистичного спектру.
54. Особливості сприймання учнів початкової школи із розладами аутистичного спектру.
55. Психолого-педагогічна діагностика уваги молодших школярів із розладами аутистичного спектру.
56. Особливості мислення учнів молодшого шкільного віку із розладами аутистичного спектру.
57. Психолого-педагогічна діагностика моторної сфери дітей молодшого шкільного віку із розладами аутистичного спектру.
58. Психолого-педагогічна діагностика просторових уявлень дітей молодшого шкільного віку із розладами аутистичного спектру.
59. Психолого-педагогічна діагностика готовності дітей із розладами аутистичного спектру до навчання у школі.
60. Особливості емоційної сфери у дітей із розладами аутистичного спектру молодшого шкільного віку.
61. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків учнів початкової школи із розладами аутистичного спектру.
62. Психолого-педагогічна діагностика емоційної сфери у дітей із розладами аутистичного спектру молодшого шкільного віку.
63. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей з розладами аутистичного спектру молодшого шкільного віку.
64. Особливості пам'яті дітей з порушеннями зору дошкільного віку.
65. Особливості сприймання дітей зі зниженим зором дошкільного віку.

66. Особливості уваги дітей дошкільного віку із порушеннями зорової функції.
67. Особливості мислення дітей дошкільного віку із порушеннями зору.
68. Психолого-педагогічна діагностика мисленневих процесів дітей зі зниженим зором дошкільного віку.
69. Психолого-педагогічна діагностика емоційної сфери дітей із порушеннями зорової функції дошкільного віку.
70. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей із порушеннями зору дошкільного віку.
71. Психолого-педагогічна діагностика вольової сфери дітей дошкільного віку із порушеннями зорової функції.
72. Психолого-педагогічна діагностика ігрової діяльності дітей із порушеннями зорової функції дошкільного віку.
73. Особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку із порушеннями зорової функції.
74. Психолого-педагогічна діагностика сприймання учнів початкової школи дітей зі зниженим зором.
75. Особливості уваги учнів початкової школи з порушеннями зору.
76. Психолого-педагогічна діагностика процесів мислення дітей молодшого шкільного віку зі зниженим зором.
77. Психолого-педагогічна діагностика просторових уявлень учнів зі зниженим зором молодшого шкільного віку.
78. Особливості уяви учнів початкової школи з порушеннями зору.
79. Психолого-педагогічна діагностика готовності дітей з порушеннями зору до навчання у школі.
80. Психолого-педагогічна діагностика емоційної сфери молодших школярів з порушеннями зору.
81. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків підлітків із порушеннями зору.
82. Психолого-педагогічна діагностика сприймання учнів початкової школи дітей зі зниженим зором.
83. Особливості пам'яті дітей із порушеннями слуху дошкільного віку.
84. Психолого-педагогічна діагностика сприймання дітей дошкільного віку зі слуховою депривацією.
85. Особливості уваги у дітей із порушенням слухової функції дошкільного віку.
86. Особливості мислення дітей дошкільного віку зі зниженим слухом.
87. Особливості уяви дітей дошкільного віку зі зниженим слухом.
88. Психолого-педагогічна діагностика просторової орієнтації дітей з порушенням слуху дошкільного віку.
89. Особливості емоційної сфери дітей із порушеннями слухової функції дошкільного віку.
90. Особливості міжособистісних стосунків дітей із порушеннями слуху дошкільного віку.

91. Психолого-педагогічна діагностика ігрової діяльності дітей із порушеннями слуху дошкільного віку.
92. Психолого-педагогічна діагностика готовності до навчання у школі дітей з порушенням слухової функції.
93. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей з порушеннями слуху молодшого шкільного віку.
94. Особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку із порушеннями слуху.
95. Особливості сприймання учнів початкової школи із порушеннями слуху.
96. Особливості уваги глухих підлітків.
97. Особливості мислення в учнів молодшого шкільного віку із порушеннями слуху.
98. Особливості уяви молодших школярів із порушеннями слухової функції.
99. Особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку зі зниженим слухом.
100. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків у дітей із порушеннями слуху підліткового віку.
101. Психолого-педагогічна діагностика пам'яті дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення .
102. Психолого-педагогічна діагностика зорового сприймання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
103. Психолого-педагогічна діагностика уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
104. Особливості мислення дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
105. Особливості уяви дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
106. Особливості вольової сфери дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
107. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.
108. Психолого-педагогічна діагностика емоційної сфери дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
109. Особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення.
110. Психолого-педагогічна діагностика сприймання учнів початкової школи з порушеннями мовлення.
111. Психолого-педагогічна діагностика уваги дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення.
112. Психолого-педагогічна діагностика мислення дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення.
113. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення.
114. Психолого-педагогічна діагностика ігрової діяльності дітей

дошкільного віку з порушеннями мовлення.

115. Психолого-педагогічна діагностика готовності дітей із порушеннями мовлення до навчання у школі.

116. Психолого-педагогічна діагностика сформованості трудових навичок молодших школярів з порушеннями мовлення.

117. Особливості сприймання дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

118. Особливості уваги дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

119. Особливості пам'яті дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

120. Психолого-педагогічна діагностика сприймання простору дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням.

121. Особливості мислення дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

122. Психолого-педагогічна діагностика вольової сфери дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням.

123. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних взаємин дітей дошкільного віку інтелектуальним порушенням.

124. Особливості пам'яті дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

125. Особливості сприймання учнів початкової школи із порушенням інтелектуального розвитку легкого ступеня.

126. Особливості мислення в учнів початкової школи з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

127. Психолого-педагогічна діагностика уваги дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

128. Особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

129. Психолого-педагогічна діагностика міжособистісних стосунків учнів початкової школи з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

130. Психолого-педагогічна діагностика мисленнєвих операцій учнів початкової школи з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

131. Психолого-педагогічна діагностика адаптації до школи дітей з інтелектуальним порушенням.

132. Психолого-педагогічна діагностика ігрової діяльності дітей дошкільного віку з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

133. Психолого-педагогічна діагностика сформованості трудових навичок молодших школярів з інтелектуальним порушенням легкого ступеня.

**Орієнтовна тематика курсових робіт з освітнього компоненту
«Логопедія»**

(ред. Г. Лопатіна, Є. Лундіна, А. Синиця)

1. Розвиток артикуляційної моторики у дітей дошкільного віку з поліморфною дислалією в ігровій діяльності.
2. Словесні дидактичні ігри як засіб автоматизації правильної звуковимови у дітей дошкільного віку із дислалією.
3. Формування мовленнєвого дихання у дітей дошкільного віку із дислалією.
4. Формування фонематичних процесів у дітей старшого дошкільного віку зі стертою дизартрією за допомогою ігрових вправ.
5. Формування мовленнєвого дихання у дітей дошкільного віку з ринолалією в доопераційний період.
6. Підготовка дітей дошкільного віку з ринолалією до операції через формування мовленнєвого дихання.
7. Методи логокорекційної роботи з дитиною-ринолаліком у ранньому віці.
8. Розвиток артикуляційного праксису (в післяопераційний період) у дітей з ринолалією засобом використання системи сенсорно-інтегративних артикуляційних вправ.
9. Стратегії формування стійких навичок звуковимови у дітей дошкільного віку зі стертою дизартрією.
10. Формування звуковимови у дітей дошкільного віку зі стертою формою дизартрії в ігровій діяльності.
11. Формування просодичного компонента мовлення у дітей дошкільного віку з мінімальними проявами дизартрії.
12. Формування мовленнєвого дихання у дітей дошкільного віку із дизартрією.
13. Технології формування та корекції навичок письма у дітей із дизартрією.
14. Подолання артикуляційної апраксії у дітей зі стертою дизартрією засобами сенсорно-інтегративних артикуляційних вправ.
15. Стратегії розвитку сенсомоторного рівня мовленнєво-рухової організації у дітей старшого дошкільного віку зі стертою дизартрією.
16. Формування спілкування у дітей дошкільного віку з заїканням засобами художнього слова.
17. Сюжетно-рольова гра як засіб корекції заїкання у дітей дошкільного віку.
18. Методики формування мовленнєвого дихання у дітей дошкільного віку із заїканням.

19. Корекція мовленнєво-рухових порушень у заїкуватих дітей дошкільного віку.
20. Корекція заїкання у дітей дошкільного віку засобами казкотерапії.
21. Стратегії розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей молодшого шкільного віку із заїканням.
22. Дидактичні ігри як інструмент формування побутової лексики у дітей із алалією.
23. Формування правильної звуковимови у дітей із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення.
24. Стратегії профілактики порушень письма у дітей з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення.
25. Техніки виявлення та корекції порушень читання у дітей з фонетико-фонематичним недорозвитком.
26. Використання казкових сюжетів у стимулюванні навичок творчого зв'язного висловлювання у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
27. Стратегії активізації мовлення дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення I-II рівня.
28. Формування відмінкових конструкцій через ігрову діяльність у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
29. Формування граматичної будови мовлення через ігрову діяльність у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
30. Тактики розширення активного словника у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
31. Дидактичні ігри як засіб корекції загального недорозвитку мовлення I-II рівня.
32. Формування навичок переказу через казку у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
33. Методика стимулювання словотворення у дітей дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
34. Техніки розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
35. Програма корекції фонетичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
36. Програма корекції фонематичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
37. Методика засвоєння складової структури слова дітьми дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
38. Дидактична гра як засіб розвитку координації та зв'язності мовлення дітей старшого шкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
39. Ігрові стратегії для стимулювання мовленнєвої активності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення I-II рівнів.

40. Розвиток дрібної моторики дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення I-II рівня засобами арт-терапії.
41. Корекція звуковимови у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня засобами мультимедійних ігор.
42. Методика розвитку активного словника дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня засобами наочного моделювання.
43. Формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня за допомогою мнемотехніки.
44. Формування лексико-граматичного компоненту мовлення дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення засобами комп'ютерних технологій.
45. Формування навички переказу у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня засобами мультиплікації.
46. Формування фонологічного компоненту мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівнів.
47. Формування навичок переказу зв'язного тексту молодшими школярами з тяжкими порушеннями мовлення.
48. Методика засвоєння багатозначних слів та фразеологічних одиниць дітьми старшого дошкільного віку з загальним недорозвитком мовлення III рівня.
49. Казка як засіб збагачення словникового запасу дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення II-III рівня.
50. Подолання передумов дисграфії у дітей старшого дошкільного віку.
51. Підвищення рівня педагогічної компетентності батьків дітей з порушеннями мовлення через цифрові ресурси.
52. Методика використання комп'ютерних технологій в логопедичній роботі з подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів.
53. Логопедичний супровід родини дитини з тяжкими порушеннями мовлення.
54. Формування культури мовлення дітей з тяжкими порушеннями мовлення засобами художньої літератури.
55. Конструювання як засіб корекції порушень складової структури слова у дітей із дизартрією (моторною алалією).
56. Профілактика порушень письма у дітей старшого дошкільного віку.
57. Логопедичний супровід сім'ї дитини з дизартрією.
58. Технології активізації словника у дітей з сенсорною алалією.
59. Формування культури мовлення дітей з тяжкими порушеннями мовлення засобами художньої літератури.
60. Подолання передумов дисграфії у дітей старшого дошкільного віку засобами ізоритміки.

61. Формування мовленнєвого дихання у дітей дошкільного віку із ринолалією.
62. Формування відмінкових конструкцій у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.
63. Формування побутової лексики у дітей з алалією засобом дидактичної гри.
64. Умови утворення стійких навичок звуковимови у дітей дошкільного віку із легким ступенем дизартрії.
65. Система логопедичної роботи при афазії.
66. Формування зв'язного мовлення при афазії.
67. Логопедична робота з розвитку комунікативної сфери у дітей з загальним недорозвитком мовлення.
68. Корекція звуковимови у дітей дошкільного віку з ринолалією.
69. Логопедичний супровід дитини з дисграфією.
70. Пропедевтика мовленнєвих порушень у дітей «групи ризику».

**Орієнтовна тематика курсових робіт з освітнього компоненту
«Методики роботи з особами з ООП із різними категоріями освітніх
труднощів»**

(ред. С. Федоренко, О. Ревуцька, Г. Лопатіна, А. Синиця, Н. Анастасова)

1. Система вправ та ігор для профілактики порушень мовлення у дітей раннього віку з фізичними труднощами.
2. Бальнеотерапія як засіб корекції фізичних труднощів у дітей раннього віку.
3. Педагогічні умови використання традиційних і нетрадиційних методів у корекційній роботі з дітьми дошкільного віку з фізичними труднощами.
4. Корегування фізичних труднощів у дітей дошкільного віку за методикою В. Козявкіна.
5. Корегування функціональних порушень у дітей з фізичними труднощами за методикою М. Монтесорі.
6. Театралізована діяльність як засіб зниження проявів соціально-адаптивних порушень у дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.
7. Театралізована діяльність як засіб розвитку комунікативних навичок дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.
8. Використання інформаційних технологій у корекційно-навчальній роботі з учнями з фізичними труднощами.
9. Технології спрямовані на зниження проявів соціально-адаптивних порушень учнів з фізичними труднощами.
10. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.
11. Формування культури спілкування у дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.
12. Формування елементарних математичних уявлень у дітей молодшого шкільного віку з фізичними труднощами.
13. Підготовка до школи дітей з фізичними труднощами.
14. Формування навичок навчальної діяльності молодших школярів із фізичними труднощами.
15. Формування педагогічної компетентності батьків молодших школярів із фізичними труднощами.
16. Педагогічні умови підвищення ефективності корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку з фізичними труднощами.
17. Сучасні технології як засіб всебічного розвитку дитини з фізичними труднощами.
18. Корекційно-розвиткова робота спрямована на подолання фізичних труднощів у дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.
19. Логопедичний супровід батьків дітей раннього віку з фізичними труднощами.
20. Логопедичний супровід батьків дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.
21. Супровід сім'ї дітей дошкільного віку з фізичними труднощами.

22. Супровід сім'ї дітей молодшого шкільного віку з фізичними труднощами.
23. Методика формування граматичної сторони мовлення у дітей із мовленнєвими труднощами.
24. Методика навчання діалогічного мовлення дітей молодшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.
25. Методика навчання зв'язного монологічного мовлення дітей з мовленнєвими труднощами в процесі роботи над картиною.
26. Методика навчання дітей з мовленнєвими труднощами розповіді за серією сюжетних картинок.
27. Методика формування структури значень слів у дітей з мовленнєвими труднощами.
28. Методика формування синтаксичних зв'язків слів у дітей з мовленнєвими труднощами.
29. Методика навчання словотворення дітей з мовленнєвими труднощами.
30. Методика навчання порівняння дітей із мовленнєвими труднощами.
31. Мовленнєва підготовка дітей із мовленнєвими труднощами до навчання у початковій школі.
32. Методика навчання дітей дошкільного віку із мовленнєвими труднощами опису за схемою і без.
33. Методика навчання дітей дошкільного віку із мовленнєвими труднощами складання розповідей-описів про природу.
34. Методика формування морфологічних уявлень у молодших школярів із мовленнєвими труднощами.
35. Методика формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку із мовленнєвими труднощами.
36. Методика навчання діалогічного мовлення дітей з мовленнєвими труднощами в театралізованій діяльності.
37. Методика збагачення словника дітей з мовленнєвими труднощами в процесі ознайомлення з довкіллям.
38. Методика формування словника дітей з мовленнєвими труднощами в процесі формування знань про властивості та якості предметів.
39. Методика навчання активного мовлення дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами в різних видах діяльності.
40. Збагачення словника дітей з мовленнєвими труднощами в процесі повсякденної рутини.
41. Збагачення словника дітей з мовленнєвими труднощами в процесі ігрової діяльності.
42. Методика формування лексики дитини середнього дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами художнього слова.
43. Методика навчання дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами складання розповідей-описів про природу.
44. Формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

45. Стратегії формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами в умовах закладу дошкільної освіти.
46. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
47. Шкільне навчання – основа корекції, компенсації і розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
48. Реалізація принципів навчання в спеціальній школі для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
49. Індивідуальний і диференційований підхід до учнів у процесі навчання в спеціальній школі для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку при вивченні різних навчальних предметів.
50. Методи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку та їх реалізація.
51. Взаємозв'язок цілей, змісту і методів навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
52. Дидактична гра і ігрові прийоми в навчанні дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
53. Ручний труд як засіб корекції психофізичних недоліків і пропедевтики трудового навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.
54. Основи трудового навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку в спеціальній школі.
55. Образотворча діяльність, її роль в розвитку дрібної моторики рук, формуванні просторової орієнтації при виконанні малюнків різної тематики і складності.
56. Формування життєвих планів учнів з порушеннями інтелектуального розвитку в навчально-виховному процесі спеціальної школи.
57. Взаємодія вчителя і вихователя як основа комплексного підходу до формування особистості учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.
58. Естетичне виховання учнів спеціальній школі для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в навчально-виховній роботі.
59. Розвиток комунікативних навичок у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку.
60. Ритміка в системі корекційного виховання у спеціальній школі для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
61. Сенсорне виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в сім'ї.
62. Система корекційно-педагогічної роботи у спеціальному закладі дошкільної освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
63. Особливості використання різних методів у корекційно-виховній роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку.
64. Особливості сенсорного виховання дітей дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку.

- 65.Формування у дітей дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку правильної поведінки та елементарних моральних уявлень.
- 66.Система трудового виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку у спеціальному закладі дошкільної освіти
- 67.Виховання дітей дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку в сім'ї.
- 68.Соціалізація дітей дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку через дошкільне виховання.
- 69.Підготовка дітей дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку до шкільного навчання.
- 70.Сучасні технології навчання дітей з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами.
- 71.Спеціальні та інклюзивні практики навчання дітей з порушенням слуху.
- 72.Технології навчання математики дітей з порушеннями слуху.
- 73.Методика навчання словесного мовлення дітей з порушеннями слуху.
- 74.Робота з сім'єю дітей з з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами.
- 75.Методика розвитку мовлення дітей зі зниженим слухом в умовах спеціальних закладів освіти.
- 76.Методика раннього втручання та дошкільної підготовки дітей з порушенням слуху.
- 77.Методика професійного навчання учнів з порушеннями слуху в умовах навчально-виховного комплексу.
- 78.Формування навичок самообслуговування у сліпих дітей.
- 79.Формування математичної компетентності у дітей з порушення зору.
- 80.Методика використання наочних та дидактичних матеріалів у навчанні учнів з порушенням слуху.
- 81.Застосування білінгвального підходу в навчанні та вихованні дітей з порушенням слуху.
- 82.Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами.
- 83.Методика організації освітнього процесу в спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями зору.
- 84.Формування наукового світогляду у дітей з порушеннями слуху.
- 85.Моральне виховання дітей з глибокими порушеннями зору в умовах школи-інтернату.
- 86.Розвиток моральних якостей сліпих і слабозорих дітей.
- 87.Формування моральної свідомості у дітей з порушеннями зору.
- 88.Методика морального виховання в школах для дітей з порушеннями слуху.
- 89.Методика трудового навчання і виховання сліпих та слабозорих дітей.
- 90.Особливості проведення трудової пропедевтики з учнями шкіл для глухих дітей та дітей зі зниженим слухом.
- 91.Методика естетичного виховання в школах для дітей з порушеннями зору.
- 92.Методика естетичного виховання сліпих та слабозорих дітей.

- 93.Методика фізичного виховання дітей з порушеннями слуху.
- 94.Методика фізичного виховання в школах для дітей з порушеннями зору.
- 95.Методика позакласної роботи у школах для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором.
- 96.Організація дозвілля в школах-інтернатах для дітей з порушеннями зору.
- 97.Організація дозвілля в школах-інтернатах для дітей з порушеннями слуху.
- 98.Самопідготовка в структурі позакласної виховної роботи у школах для дітей з порушеннями зору.
- 99.Мультисенсорний підхід у навчанні дітей з сенсорними порушеннями.
100. Сенсорна стимуляція як метод підтримки розвитку дітей з порушенням зору.
101. Соціальна ізоляція та її вплив на дітей з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами під час війни.
102. Корекційна робота з дітьми з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами в зоні військового конфлікту.
103. Використання сучасних технологій у роботі з дітьми з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами під час війни.
104. Формування психологічної адаптації дітей з сенсорними порушеннями до умов війни.
105. Формування патріотичної свідомості у дітей з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами.
106. Підтримка сімей дітей з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами під час війни.
107. Організація дозвілля та розваг для дітей з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами під час війни.
108. Соціальна адаптація дітей з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами після завершення війни.
109. Міжнародний досвід роботи з дітьми з функціональними (сенсорними, моторними) труднощами в умовах війни.
110. Реалізація адаптованого розкладу для забезпечення щадного режиму навчання осіб з соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами.
111. Формування позаситуативного особистісного спілкування з дорослими у дітей старшого дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.
112. Формування навичок соціальної взаємодії з оточенням у осіб з соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами.
113. Формування навичок роботи в групі/класі у осіб з соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами.
114. Формування навичок дотримання правил закладу освіти у осіб з соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами.
115. Корекція поведінкових проблем у осіб з розладом дефіциту уваги та гіперактивності.
116. Корекція аутоагресивної поведінки у осіб з розладами аутистичного спектру.

117. Моделі комунікації з немовленнєвими дітьми з розладами аутистичного спектру.
118. Корекція агресивної поведінки дитини з розладом дефіциту уваги та гіперактивності.
119. Система корекційної роботи з дітьми соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами на основі дефіцитів дитини.
120. Подолання стресу у осіб з посттравматичним стресовим розладом в умовах закладу освіти.
121. Корекція розладів адаптації до закладу освіти у осіб з соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами.
122. Психоедукція батьків осіб з соціоадаптаційними або соціокультурними труднощами.
123. Система заохочень в корекції соціоадаптаційних або соціокультурних труднощів у дітей.
124. Створення адаптивного безбар'єрного середовища для подолання соціоадаптаційних або соціокультурних труднощів.
125. Використання інтерактивних технологій у навчальному процесі для дітей з труднощами у навчанні.
126. Педагогічні умови організації індивідуальної роботи з учнями з труднощами у навчанні.
127. Формування навичок роботи в групах та партнерської взаємодії в освітньому процесі з дітьми, які мають труднощі у навчанні.
128. Використання ігрових ситуацій для подолання труднощів у навчанні у дітей дошкільного віку.
129. Модернізація системи навчання за допомогою комп'ютерних технологій для осіб з труднощами у навчанні.
130. Особливості роботи з учнями молодшого шкільного віку, які мають труднощі у навчанні.
131. Формування батьківської освіти у роботі з дітьми з труднощами у навчанні.
132. Розвиток когнітивних процесів у дітей з розладами аутистичного спектру, які мають труднощі у навчанні.
133. Подолання конфліктних ситуацій у дітей шкільного віку з труднощами у навчанні.
134. Формування мотивації у дітей з труднощами у навчанні.
135. Труднощі у навчанні як чинник поведінкових проблем у дітей шкільного віку.
136. Покращення ефективності навчально-пізнавальної діяльності у дітей з особливими освітніми потребами з труднощами у навчанні.
137. Формування навичок математичних уявлень у дітей труднощами у навчанні.
138. Формування додаткової підтримки в освітньому процесі для дітей з особливими освітніми потребами з труднощами у навчанні.

139. Формування навичок читання та письма в освітньому процесі у дітей з труднощами у навчанні.
140. Подолання труднощів у навчанні у осіб з розладом дефіциту уваги.
141. Подолання труднощів у навчанні у осіб з сенсорними порушеннями.
142. Стратегії формування професійних компетенцій педагога у процесі роботи з дітьми з труднощами у навчанні.
143. Формування навичок навчальної діяльності у осіб з особливими освітніми потребами (за вибором).
144. Соціалізація осіб з труднощами у навчанні в освітнє середовище.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

1. Велика Хартія Університетів (Magna Charta Universitatum) [Ел. ресурс]. Режим доступу : <http://euroosvita.net/?category=17&id=1049>
2. Загальна декларація прав людини [Ел. ресурс]. Режим доступу : <http://docs.cntd.ru/document/1900204>
3. Всесвітня декларація про вищу освіту для ХХІ століття: підходи та практичні заходи [Ел. ресурс]. Режим доступу : http://www.conventions.ru/view_base.php?id=1496
4. Гавриш Р. Л. Науково-дослідницька діяльність студентів у вищих навчальних закладах. Полтава, 2004. 44 с.
5. Гриньова М. В. Дипломні та кваліфікаційні роботи: вимоги до їх написання, оформлення та захисту (для студентів природничого факультету): Посібник . Полтава : АСМІ, 2001. 96 с.
6. Декларація академічної свободи (Права людини в науковій діяльності) [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://old.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=114&Itemid=82&lang=uk
7. Декларація про науку та використання наукових знань [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://old.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=118&Itemid=82&lang=uk
8. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання; Нац. стандарт України. – Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. <https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47Ha1NfZklYZ3QzeEU/view?resourcekey=0-x51fNY74izbW1aYVTCrWdw>
9. Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://tv.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=113&Itemid=82&lang=uk
10. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в області освіти [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/educat.shtml
11. Конвенція Саламанка: формування майбутнього [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://old.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=122&Itemid=82&lang=uk
12. Курсові та дипломні роботи: Методичні рекомендації та вимоги для студентів спеціальності «Дошкільне виховання» / [укладачі: Н. М. Манжелій, О. С. Чернова та ін.]. Полтава, 2003. 66 с.
13. Лімська декларація [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://tv.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=112&Itemid=82&lang=uk

[id=82&lang=uk](#)

14. Лісабонська декларація: університети Європи після 2010 року: багатоманітність за єдинства цілей [Ел. ресурс]. Режим доступу : http://old.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=124&Itemid=82&lang=uk

15. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права [Ел. ресурс]. Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_042

16. Моргун В. Ф. Кваліфікаційні наукові роботи з психології. Методичні поради студентам. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. №5. С. 57-61.

17. Моргун В. Ф. Кваліфікаційні наукові роботи з психології: методичні поради студентам. *Імідж сучасного педагога*. 2005. С. 45-48.

18. Моргун В. Ф. Опитувальник реального, бажаного та фантастичного бюджетів часу людини. Полтава : Оріяна, 2002. 24 с.

19. П'ятницька-Познякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 116 с.

20. Учїться висловлюватися. [П. І. Білоусенко, Ю. О. Арешенков, Г. М. Вінар ін.]. К. : Рад.школа, 1990. 126 с.

21. Положення [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#): – Режим доступу : <http://surl.li/lbukg>

22. Хартія основних прав Європейського союзу [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_524

23. Хартія університетів України “Академічні свободи, університетська автономія та освіта” [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://old.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=140&Itemid=82&lang=uk

24. Berdyansk State Pedagogical University. (2025). Політика Бердянського державного педагогічного університету щодо використання штучного інтелекту в дослідженнях. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17184158>

25. Suchikova, Y., & Berdyansk State Pedagogical University. (2025). Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17184253>